

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยให้ความสำคัญในเรื่องสตรีมากขึ้น หลังจากท้องถ้องค์การสหประชาชาติ ประกาศให้ปี พ.ศ. 2518 เป็นปีสตรีสากล และปี พ.ศ. 2518-2527 เป็นทศวรรษสตรี บทบาททางการเมืองของสตรีในด้านกิจกรรมและจิตสำนึกทางการเมือง รวมทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีได้ขยายตัวไปอย่างกว้างขวาง แต่เดิมบทบาทและอำนาจทางการเมืองของสตรีจะน้อยกว่าบุรุษอยู่มาก เนื่องจากวัฒนธรรมทางการเมืองและการปกครองของไทยนับแต่สมัยโบราณ ไม่เปิดโอกาสให้สตรีเข้ามามีบทบาททางการเมือง เช่นเดียวกับบุรุษ สตรีไทยถูกจำกัดบทบาทให้อยู่ในวงแคบ ประกอบกับขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมให้สตรีเก็บตัวอยู่แต่ในบ้านดูแลครัวเรือน ปรนนิบัติพ่อแม่ สามี และบุตรธิดา โดยให้สามีเป็นผู้นำ

ต่อมาสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไป สตรีได้เรียนรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนที่มีต่อสังคม และเริ่มมีบทบาทนอกบ้านมากขึ้น โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทั่วไป หลังการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานให้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 ก็ได้มีประกาศสิทธิเสมอภาคทางการเมืองระหว่างบุรุษสตรี เป็นครั้งแรก โดยสตรีไทยมีสิทธิในการออกเสียงสมัครรับเลือกตั้งได้ ทั้งนี้หมายความว่า สตรีก็เป็นพลเมืองคนหนึ่งของประเทศ เท่ากับ เป็นการยอมรับว่าบุรุษสตรีมีความเท่าเทียมกันทางการเมือง

แม้ว่าปัจจุบันนี้สังคมไทยจะยอมรับและ เปิดโอกาสให้แก่สตรีก็ตาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีก็ยังคงมีอัตราเพิ่มที่ช้ามาก ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่นำศึกษา เนื่องจากสตรีเป็นประชากรถึงครึ่งหนึ่งของจำนวนประชากรทั้งประเทศ ในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากมุ่งศึกษาในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยที่นับถือศาสนาพุทธโดยทั่วไปแล้ว ยังมุ่งศึกษาในกลุ่มสตรีมุสลิมซึ่งถือว่าเป็นประชาชนชาวไทยที่มีบทบาทสำคัญของประเทศเช่นกัน แม้สตรีชาวมุสลิมจะเป็นชนกลุ่มน้อยก็ตาม แต่ในการพัฒนาการเมืองนั้น จุดหมายของการพัฒนาทางการเมืองก็คือการปกครอง

ระบอบประชาธิปไตย¹ ซึ่งหมายถึงระบอบการปกครองที่ประชาชนเป็นใหญ่ และเป็นแหล่งที่มาของอำนาจสูงสุดหรืออำนาจอธิปไตย โดยการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง สภาพการณ์ที่จะช่วยให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยประสบผลสำเร็จ มีความเจริญก้าวหน้า และรักษาเอาไว้ได้ยั่งยืนที่สำคัญ คือประเทศต้องประกอบด้วยประชาชนที่เลื่อมใส เข้าใจในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง รู้คุณค่าของสิทธิทางการเมือง ความสำคัญในการใช้สิทธิของตน กระตือรือร้นที่จะปฏิบัติตามตามวิถีทางการเมืองของระบอบประชาธิปไตย ปัจจัยที่สำคัญต้องอยู่ที่ประชาชน คือประชาชนส่วนใหญ่ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ กระตือรือร้นที่จะติดตามข่าวสารต่าง ๆ ทางการเมือง สามารถวินิจฉัยปัญหาและตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ถูกต้อง เป็นไปตามเจตนารมณ์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด และพร้อมที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการทางการเมืองในทุกโอกาสที่อ่านวยให้

การที่ประชาชนจะมีความรู้² ความเข้าใจทางการเมืองนั้น จะต้องมีการใช้การสื่อสาร โดยเฉพาะการสื่อสารมวลชนเข้ามาช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ ความคิดเห็น ตลอดจนรับรู้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในสังคม ทำให้สามารถเรียนรู้ความคิดใหม่ ๆ มีการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองในทางการเมืองและการพัฒนาในด้านอื่น ๆ

อย่างไรก็ดี ปัญหาสำคัญที่ประเทศที่กำลังพัฒนาประสบอยู่ขณะนี้คือ สภาพการณ์ที่ประชาชนส่วนใหญ่มีข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติในเรื่องต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงพัฒนาอยู่ในวงจำกัด ซึ่งมีสาเหตุสำคัญจากหลายประการ เช่น ปัญหาด้านการสื่อสาร³ ปัญหาการคมนาคมติดต่อ

¹ เกษม ศิริสัมพันธ์, "สื่อมวลชนกับการพัฒนาการเมือง" ใน อมร รักษาสัตย์ และ บัณฑิตยา วรรณสุทธิ์ (เรียบเรียง), ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2508), หน้า 91.

² Lucian Pye, Communication and Political Development. (Princeton University Press, 1968), p.17.

³ Daniel Lerner, The Passing of Traditional Society. (Glencoe, Ill. Free Press, 1962), p.46.

กับสังคมภายนอก ปัญหาการอ่านออก เขียนได้และปัญหาด้านความทันสมัย ซึ่งเป็นเหตุให้ประชาชน เหล่านี้มีความรู้และความสนใจทางการ เมืองน้อยกว่าประชาชนในประเทศที่พัฒนาแล้ว

การศึกษาถึงปัจจัยปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มประชาชนที่เป็นสตรีทั้งที่เป็นชาวพุทธและชาวมุสลิม จึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาอย่างยิ่ง จะเห็นว่าการพัฒนาทุกประเภทไม่ว่าด้านการเมืองหรือด้านอื่น ๆ หากสตรีได้เข้ามามีส่วนร่วมแล้ว มักจะเป็นพลังสำคัญผลักดันให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ง่ายขึ้น การที่เราได้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารความรู้ทางสื่อมวลชน ก็จะสามารถทำให้วางแผนทางการเผยแพร่ข่าวสารการเมืองให้เข้าถึงประชาชนกลุ่มสตรีอย่างมีประสิทธิภาพได้ต่อไป โดยเฉพาะในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการวิจัยสตรีในกลุ่มชนมุสลิมที่อยู่ในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเปรียบเทียบกับสตรีชาวพุทธในเขตเดียวกัน การวิจัยนี้มุ่งสนใจกลุ่มชาวมุสลิมที่เกาะกลุ่มกัน อย่างแน่นอนตามตำบล หมู่บ้านในจังหวัดที่นอกเหนือไปจากชาวมุสลิมในเขตชายแดนภาคใต้ที่เคยมีการศึกษากันมามากแล้ว ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบพฤติกรรม การรับข่าวสารและพฤติกรรมทางการเมืองของชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ เปรียบเทียบกับสตรีชาวพุทธ ซึ่งเชื่อว่าหากเราสามารถทำการเผยแพร่ข่าวสารการเมือง เข้าไปถึงกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ ทั้งสตรีชาวมุสลิมหรือแม้แต่สตรีชาวพุทธดังกล่าวนี้ได้แล้ว จะเป็นการเข้าถึงกลุ่มพลังประชาชนที่สำคัญกลุ่มหนึ่ง และจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาทางการเมืองได้อย่างมากในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษา เปรียบเทียบพฤติกรรม การเปิดรับสื่อมวลชน ระดับความทันสมัย และลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีที่นับถือศาสนาพุทธกับกลุ่มสตรีนับถือศาสนาอิสลาม
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม การเปิดรับสื่อมวลชน ระดับความทันสมัยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีชาวพุทธกับสตรีชาวมุสลิม
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากรศาสตร์ กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชน ระดับความทันสมัย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีชาวพุทธ มีความแตกต่างกับสตรีชาวมุสลิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ระดับความทันสมัยมีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม
3. ระดับการเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับระดับความทันสมัยของสตรีไทยพุทธ และสตรีไทยมุสลิม
4. ระดับการเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยพุทธ และสตรีไทยมุสลิม
5. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับระดับการศึกษา อายุ และรายได้ของสตรีไทยพุทธ และสตรีไทยมุสลิม

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษา เฉพาะกลุ่มสตรีไทยพุทธ-ไทยมุสลิม ในเขตอำเภอไชยา กับอำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับการใช้การสื่อสาร เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการเมือง โดยเฉพาะในกลุ่มสตรี
2. ได้รับทราบพฤติกรรมการสื่อสารของสตรีชาวไทยพุทธและไทยมุสลิม อันจะเป็นแนวทางในการเผยแพร่ข่าวสารการเมืองให้เข้าถึงประชาชนกลุ่มสตรี
3. ได้รับทราบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยพุทธ และสตรีไทยมุสลิม เพื่อหาวิธีให้สตรีทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิมมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะสตรีมุสลิมกับสตรีพุทธ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เท่านั้น ผลการวิจัยอาจอ้างถึงสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ได้ เนื่องจากปัจจัยแวดล้อมต่างกัน แต่การวิจัยมุ่งประโยชน์ในเชิงเปรียบเทียบในอนาคต หากมีการวิจัยท่านองนี้ในเขตอื่น ๆ

นิยามศัพท์

การเปิดรับสื่อมวลชน หมายถึง ความบ่อยครั้งในการฟัง การดู การอ่านข่าวสาร รวมทั้งระยะเวลาในการฟัง ดู และอ่านข่าวสารแต่ละครั้งจากสื่อมวลชนต่าง ๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร

ความทันสมัย หมายถึง คุณลักษณะของปัจเจกบุคคลในด้านการยอมรับนวัตกรรม ความเชื่อถือในโชคชะตา การวางแผนเพื่ออนาคต ความรู้ทางการเมือง ความเข้าใจบทบาทของผู้อื่น ความสนใจในข่าวสาร

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ

สตรีไทยพุทธ หมายถึง สตรีที่นับถือศาสนาพุทธในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีช่วงอายุระหว่าง 20-60 ปี

สตรีไทยมุสลิม หมายถึง สตรีที่นับถือศาสนาอิสลามในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีช่วงอายุระหว่าง 20-60 ปี

ลักษณะทางประชากร ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง ระดับการศึกษา อายุ และรายได้